

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หน่วยที่ ๑ แนวทางการปฏิบัติตนสู่ความงอกงาม

เส้นทางพุทธศาสนา (๑)

ครูผู้สอน ครูวรัญญา แองสาย

เส้นทางพุทธศาสนา (๑)

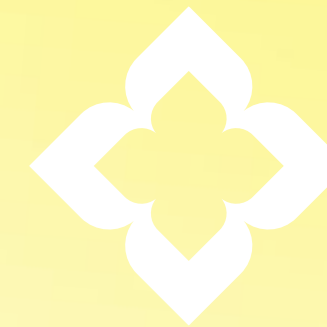
จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายเรื่องราวในพุทธประวัติเชื่อมโยงกับพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
๒. วิเคราะห์ข้อคิดและแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีจากการศึกษาพุทธประวัติ
๓. เห็นคุณค่าของการศึกษาทางพุทธประวัติและพระพุทธรูปปางต่าง ๆ

กิจกรรม

เปิดตำนาน

ปางพระพุทธรูป

คำอธิบายกิจกรรม

๑. ครูแจกบัตรภาพพระพุทธรูปประจำวันเกิดให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
ร่วมกันสืบค้นข้อมูลและบันทึกข้อมูลลงในสมุด
โดยมีประเด็นการสืบค้น ดังนี้

- ลักษณะของพระพุทธรูปแต่ละปาง
- พระพุทธรูปแต่ละปางเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ตอนใดในพุทธประวัติ
- พระพุทธรูปดังกล่าวเป็นพระประจำวันเกิดวันอะไร

ปางถวายเนตร

ปางห้ามญาติ
หรือปางห้ามสมุทร

ปางไสยาสน์

ปางอุ้มบาตร

ปางป่าเลไลยก์

ปางสมาธิ

ปางรำพึง

ปางนาคปรก

พระประจำวันอาทิตย์

ปางถวายเนตร

- **ลักษณะสำคัญ** อยู่ในอิริยาบถยืน ล้อมพระเนตรทั้ง ๒ ข้าง พระหัตถ์ประสานไว้อยู่หน้าตัก พระหัตถ์ขวาซ้อนเหลื่อมอยู่บนพระหัตถ์ซ้าย
- **พุทธประวัติตอน** เมื่อครั้งพระบรมศาสดาได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ได้ประทับเสวยวิมุตติสุข หรือก็คือความสุขอันเกิดจากความสงบ อยู่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์เป็นเวลา ๗ วัน จากนั้นได้เสด็จไปประทับยืน ณ กลางแจ้งทางทิศอีสานของต้นพระศรีมหาโพธิ์ และได้ ทอดพระเนตรต้นศรีมหาโพธิ์ดังกล่าวโดยไม่กระพริบพระเนตรเลยเป็นเวลา ๗ วัน

พระประจำวันจันทร์

ปางห้ามญาติ
หรือปางห้ามสมุทร

- **ลักษณะสำคัญ** มีลักษณะแตกต่างกันอยู่คือปางห้ามญาติ จะยกยกพระหัตถ์ข้างขวาข้างเดียว ปางห้ามสมุทรจะยกพระหัตถ์ขึ้นทั้ง ๒ ข้าง แต่ทั้ง ๒ ปางนั้นจะอยู่ในอิริยาบถยืน และพระหัตถ์ที่ยกขึ้นจะอยู่เสมอก
- **พุทธประวัติตอน** ปางห้ามญาตินั้น มาจากเมื่อครั้งพระญาติฝ่ายพุทธบิดา กรุงกบิลพัสดุ์ และพระญาติฝ่ายพุทธมารดา กรุงเทวทหะ ได้ทะเลาะกันเรื่องการแย่งน้ำในแม่น้ำโรหิณี เพื่อนำน้ำไปทำการเพาะปลูก จนพระพุทธรองค์ได้ไปเจรจาห้ามทัพเพราะไม่อยากจะให้ญาติต่อสู้กันเอง

พระประจำวันจันทร์

- พุทธประวัติตอน ปางห้ามสมุทร มาจากเมื่อครั้งพระพุทธองค์ได้เสด็จไปโปรดพวกชฎิล (นักบวชประเภทหนึ่ง เกลา้าผมเป็นมวยสูงชัน มักถือลัทธิบูชาไฟ) ๓ พี่น้อง มีบริวารอีก ๑,๐๐๐ คน ซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงพุทธปาฏิหาริย์เพื่อทำลายทิฐิมานะของชฎิลทั้งหลาย

ปางห้ามญาติ
หรือปางห้ามสมุทร

พระประจำวันอังคาร

ปางไสยาสน์

- **ลักษณะสำคัญ** บรรทมตะแคงขวา หลังพระเนตร พระเศียรหนุนหมอน พระหัตถ์ซ้ายทาบไปตามพระวรกาย ส่วนพระหัตถ์ขวาวางหงายอยู่ข้างหมอน
- **พุทธประวัติตอน** เหตุการณ์สุดท้ายก่อนปรินิพพาน พระพุทธเจ้าทรงบรรทมตะแคงขวาเข้าสู่ปรินิพพานที่เมืองกุสินารา

พระประจำวันพุธ (กลางวัน)

ปางอุ้มบาตร

- **ลักษณะสำคัญ** อยู่ในอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองข้างถือบาตร
- **พุทธประวัติตอน** พระพุทธองค์ออกบิณฑบาตครั้งแรกถูกเข้าใจเข้าใจผิดว่าพระองค์ออกไปขอทาน เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงพระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และทรงมีพระเมตตาในการโปรดสัตว์ แม้จะถูกเข้าใจผิด

ปางป่าเลไลยก์

พระประจำวันพุธ (กลางคืน)

- **ลักษณะสำคัญ** พระพุทธรูปประทับ (นั่ง) บนก้อนศิลาพระบาททั้งสองวางบนดอกบัว พระหัตถ์ซ้ายขวาว่างคว่ำบนพระชานุ (เข่า) พระหัตถ์ขวาวางหงายขึ้น โดยมีช้างหมอบและสิงห์อรวางฝั่งถวาย
- **พุทธประวัติตอน** เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ เมืองโกสัมพี พระภิกษุสองคนะเกิดทะเลาะวิวาทกัน พระพุทธเจ้าทรงตักเตือนแล้วแต่ไม่สำเร็จ จึงเสด็จไปจำพรรษาเพียงลำพังในป่าปาลิไลยกะในป่า นั้น พญาช้างชื่อปาลิไลยกะได้เข้ามาปฏิบัติดูแลพระพุทธเจ้าอย่างนอบน้อม พญาสิงห์เห็นเช่นนั้น ก็เกิดกุศลจิตทำตามอย่างบ้าง ขณะที่ชาวบ้านเมื่อเห็นพระพุทธเจ้า และทราบเหตุก็พากันตีเตือน และไม่ทำบุญกับพระเหล่านั้น พระเหล่านั้นจึงสำนึก และได้ขอให้พระพุทธองค์เสด็จกลับมา

พระประจำวันพฤหัสบดี

ปางสมาธิ

- **ลักษณะสำคัญ** ลักษณะที่อยู่ในอิริยาบถนั่งสมาธิ พระบาทขวาทับอยู่พระบาทซ้าย ส่วนพระหัตถ์ซ้อนกันอยู่บนตัก
- **พุทธประวัติตอน** เมื่อครั้งเจ้าชายสิทธัตถะ ทรงประทับขัดสมาธิบนบัลลังก์หญ้าคาใต้ต้นมหาโพธิ์ โกสัลริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา และได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ หรือที่เรียกว่า "วันวิสาขบูชา"

ปางรำพึง

พระประจำวันศุกร์

- **ลักษณะสำคัญ** มีลักษณะที่อยู่ในอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้ง ๒ ยกประสานขึ้นที่อก โดยเป็นพระหัตถ์ขวา ทับพระหัตถ์ซ้าย
- **พุทธประวัติตอน** เมื่อพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ได้ไม่นาน ก็ได้ทรงคิดพิจารณาว่า ธรรมที่ทรงตรัสรู้เป็นเรื่องทีละเอียดเล็กซึ่งยากเกินกว่าที่มนุษย์จะเข้าใจ จึงคิดจะไม่แสดงธรรมแล้ว เมื่อท้าวสหัมบดีพรหมทราบ ก็ได้มากกราบทูลให้แสดงธรรมต่อ ด้วยเหตุผลที่ว่าในโลกนี้ยังมีบุคคลที่มีกิเลสเบาบางสามารถฟังธรรมของพระองค์เข้าใจได้ จึงทรงรำพึงถึงธรรมนิยมพระพุทธเจ้าทั้งหลายแต่ปางก่อน ว่าตรัสรู้แล้วย่อมแสดงธรรมโปรดสัตว์เพื่อประโยชน์สุขแก่โลก จึงทรงเปลี่ยนพระทัย และออกไปแสดงธรรมต่อ

พระประจำวันเสาร์

ปางนาคปรก

- **ลักษณะสำคัญ** มีลักษณะที่อยู่ในอิริยาบถนั่งสมาธิ คล้ายกับปางสมาธิ จุดเด่นที่สำคัญคือจะมีพญานาคแผ่ขึ้นจากไหล่ปรกพระเศียร
- **พุทธประวัติตอน** พระพุทธองค์เมื่อทรงตรัสรู้ได้ไม่นาน และได้ไปประทับอยู่ที่ใต้ต้นจิก ขณะนั้นได้เกิดฝนตกลงมายาวนาน ๗ วัน และได้มีพญานาคนามว่า มุจลินท์นาคราช แสดงอิทธิฤทธิ์เข้าไปวงขดกายเป็นวงกลม ๗ รอบ และแผ่พังพานปกพระพุทธเจ้าไว้ จนกระทั่งฝนหยุดตก จึงได้แปลงร่างเป็นมาณพเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า

กิจกรรม

“ท่ายปาง เล่าเรื่อง”

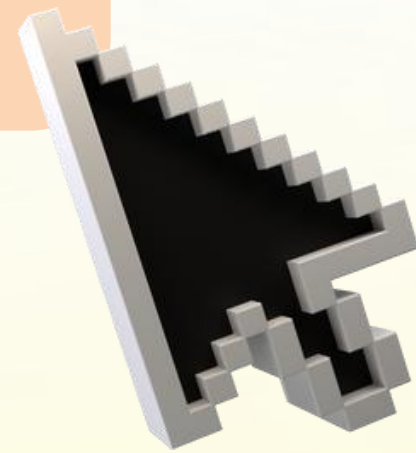

คำอธิบายกิจกรรม

- ตัวแทนนักเรียนเลือกเปิดแผ่นป้าย
- ทายภาพจากแผ่นป้าย
- อธิบายรายละเอียดของพระพุทธรูปและ
ความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในพุทธประวัติ
- กลุ่มใดตอบถูกได้รับ ๑ คะแนน

เริ่มเกม

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

ปางถวายเนตร

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

๒

ปางห้ามญาติ

หรือ

ปางห้ามสมุทร

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

๓

ปางไสยาสน์

หรือ

ปางปรินิพพาน

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

ปางอุ้มบาตร

๑

๒

๓

๑

๒

๓

๑

๒

๓

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

๑๕

ปางป่าเลไลยก์

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

๖

ปางสมาธิ

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ท่ายปาง เล่าเรื่อง

๗

ปางรำพึง

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ทายปาง เล่าเรื่อง

๙

ปางนาคปรก

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

ຂັ້ນປຼືບັດ

คำชี้แจง

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

- นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ข้อคิดหรือแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงามจากพุทธประวัติที่เชื่อมโยงกับพระพุทธรูปประจำวันเกิด ลงในใบงานที่ ๓ เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)

คำชี้แจงบทบาทครูปลายทาง

- ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อคิดหรือแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงามจากพุทธประวัติที่เชื่อมโยงกับพระพุทธรูปประจำวันเกิด ลงในใบงานที่ ๓ เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)
- ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนตามความเหมาะสม

ใบงานที่ ๓

เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๓ เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตนสู่ความงอกงาม
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)
 รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีจากการศึกษาพุทธประวัติที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปประจำวันเกิดปวงต่าง ๆ

๑. พระพุทธรูปปางถวายเนตร เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. พระพุทธรูปปางห้ามญาติหรือปางห้ามสมุทร เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. พระพุทธรูปปางไสยาสน์ เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่ได้จากการศึกษา :

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๓

เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

๔. พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....
.....
.....
.....

ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่ได้จากการศึกษา :

.....
.....

๕. พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....
.....
.....
.....

ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่ได้จากการศึกษา :

.....
.....

๖. พระพุทธรูปปางสมาธิ เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....
.....
.....
.....

ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่ได้จากการศึกษา :

.....
.....

ใบงานที่ ๓

เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๑)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

๗. พระพุทธรูปปางรำพึง เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....
.....
.....
.....

ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่ได้จากการศึกษา :

.....
.....

๘. พระพุทธรูปปางนาคปรก เป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....

เหตุการณ์ทางพุทธประวัติ :

.....
.....
.....
.....

ข้อคิดหรือแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่ได้จากการศึกษา :

.....
.....

คำถามชวนคิด

การศึกษาเรื่องพุทธประวัติ

มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมอย่างไร

สรุปบทเรียน

การศึกษาพุทธประวัติมีคุณค่าต่อตนเอง คือ ช่วยพัฒนาความคิดและปัญญา เห็นแบบอย่างการปฏิบัติตนและการแก้ปัญหาที่ดี มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง และมีคุณค่าต่อสังคมคือ ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เนื่องจากได้ศึกษาแบบอย่างการปฏิบัติตนที่ดีงาม ฯลฯ

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๒)

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๔

เรื่อง เส้นทางพุทธศาสนา (๒)

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

